Εις την Εορτήν των Αγίων Αποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης η μνήμη των 21 Μαΐου «Ουκ εγενόμην απειθής τη ουρανίω οπτασία»

Ανδρέας Σοφοκλέους

Κυριολεκτικά συγκλονίζεται ο μέγας Απόστολος Παύλος, όταν αναλογίζεται ποίος ήτο προηγουμένως και ποίος κατέστη τώρα, μετά την οπτασίαν της οδού της Δαμασκού, ότε υπέστη μίαν ριζικήν αλλοίωσιν και έγινε πλέον ο θερμότερος διαπρύσιος κήρυξ της νέας θρησκείας του Ναζωραίου. Συγκλονίζεται και δεν διστάζει να το διακηρύττει όταν χρειασθεί που οφείλετο αυτή η αλλαγή, και ενώπιον βασιλέων και ενώπιον του λαού, όπως ακούομεν και εις την σημερινήν Αποστολικήν περικοπήν.

Και καλούμεθα και ημείς να ακολουθήσωμεν το παράδειγμα του, και να έχωμεν υπ' όψει μας πως και ημείς εις τας ουρανίους κλήσεις προς σωτηρίαν όταν αύται μας παρουσιάζονται, δεν πρέπει να απειθούμε ουδέ να αντιλέγωμεν. Αλλά εις τας τοιαύτας προσκλήσεις, η απάντησις, μας να είναι: «Λάλει, Κύριε, ο δούλος σου ακούει».

Εις παρομοίαν περίπτωσιν και ο νεαρός αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος όταν επρόκειτο να εκστρατεύση και με κάποιον ίσως δισταγμόν προσηύχετο προς τον αληθινό Θεόν και επεκαλείτο την βοήθειαν Του, όταν είδεν εκείνην την ουρανίαν οπτασίαν με το σημείον του Σταυρού του Τιμίου, εν μέσω φωτολαμπών αστέρων και με την επιγραφήν «εν τούτω νίκα», ενεκολπώθη την θρησκείαν του Ναζωραίου και υπό το λάβαρον Εκείνου, εξεστράτευσε και ενίκησε και κατετρόπωσε πανισχύρους εχθρούς του.

Εις την κλήσιν αυτήν, ο Κωνσταντίνος ήτο κάπως έτοιμος, διότι η ευσεβής Αυγούστα, μητέρα του, του ενεστάλαξεν εις την ψυχήν του την ευσέβειαν και την αγάπην προς τον χριστιανισμόν, και έτσι όταν συνέβη αυτό το περιστατικόν της ουρανίου οπτασίας ευρέθη προς τούτο έτοιμος να δώση καταφατικήν απάντησιν.

Αι προσευχαί, φυσικά της ευσεβούς μητρός του, εκτενείς και αδιάλειπτοι προς τούτο θα ανεπέμποντο και έτσι ο υιός της Κωνσταντίνος, εις την κατάλληλον στιγμήν της κλήσεως «απέσεισε την πλάνην του πατρός του» και ενεκολπώθη την σώζουσαν

θρησκείαν της μητρός του, όπως ολίγα χρόνια ενωρίτερα εκεί εις την Νικομήδειαν τη Μ. Ασίας, αναφέρεται το παράδειγμα του αγ. Παντελεήμονος που ενεκολπώθη τηνθρησκείαν της μητρός του Ευβούλης της οποίας όχι μόνον αι προσευχαί, αλλά και το παράδειγμα τον επαραδειγμάτισε και απέσεισε την ειδωλολατρικήν θρησκείαν του πατρός του Ευστοργίου· και ολίγον αργότερα εκεί εις την Ιταλίαν αι προσευχαί και τα δάκρυα της Μόνικας, δεν είναι αυτά που έσωσαν τον Αυγουστίνον:

Συνέτειναν και τα δύο ανωτέρω μνημονευθέντα γεγονότα, αι προσευχαί αι επίμονοι της μακαρίας Αυγούστης Ελένης και το παράδειγμα της, αλλά και η ουράνιος οπτασία, η οποία του ενεφανίσθη, αλλά και κάτι άλλο φαίνεται συνέτεινε· ο νεαρός Κωνσταντίνος, ο υιός του βασιλικού ζεύγους Κωνσταντίνου του Χλωρού και της Ελένης, ήτο αρκετά έξυπνος και είχεν ευθείαν και ώριμον κρίσιν να αποφασίση ανεπηρέαστος μόνος του και περί της ορθότητος της πίστεως των χριστιανών· έβλεπε τους ανθρώπους αυτούς τους χριστιανούς, τους οποίους και οι αυτοκράτορες και οι πάντες εδίωκον, να αγαπούν τους πάντας και αυτούς ακόμη τους εχθρούς των, τους οποίους και ευεργετούν ακόμη, τους έβλεπε να προϊστανται καλών έργων» και να «μη είναι άκαρποι» οπότε δεν έβλεπεν δια ποίον λόγον να διώκονται οι άνθρωποι αυτοί και να υποβάλλωνται εις τα φρικωδέστερα βασανιστήρια και μαρτύρια, μόνον και μόνον διότι είναι χριστιανοί.

Και ωφελήθη ο Κωνσταντίνος, από αυτή την προσχώρησιν εις τον χριστιανισμόν. Εκτός που, απέλαβεν εν ουρανοίς τον της νίκης στέφανον», κατέλιπεν εις την γην το όνομά του και την ζωήν του αειμνημόνευτον και αξιομακάριστον και εις πάντας τους αιώνας έχει την ευγνωμοσύνην του χριστιανισμού, αντίθετα προς το κακόν όνομα που άφησαν προκάτοχοί του, οι Νέρωνες, οι Τραϊανοί και οι Διοκλητιανοί και άλλοι.

Και ωφέλησε τον χριστιανισμόν ο Κωνσταντίνος μόλις μετά την νίκην του κατά εχθρών ποικίλων - και την οποίαν νίκην απέδωσεν εις τον Χριστόν - οπόταν κατέστη μονοκράτωρ εις το απέραντο ρωμαϊκόν κράτος, εκήρυξεν ενεξιθρησκείαν εις το κράτος του, διέταξε γενικήν κατάπαυσιν των διωγμών και έδειξε παντοιοτρόπως την εύνοιάν του προς τους χριστιανούς· ενεθάρρυνε την μητέρα του να μεταβή εις τους τόπους «ου έστησαν οι πόδες του Κυρίου» και την εφωδίασε με τα αναγκαία χρήματα και τα αναγκαία μέσα ώστε κατόπιν επιπόνων προσπαθειών να ανεύ-

ρη τον τίμιον Σταυρόν.

Η οποία μητέρα του κατά την επιστροφήν της προς τα αυτοκρατορικά ανάκτορα διήλθε και εκ της Κύπρου, όπου και μέχρι σήμερον επιδείκνυνται τα διάφορα αφιερώματα εις διαφόρους τόπους τα οποία άφησε κατά την διέλευσίν της. Από τα πρώτα χρόνια της αυτοκρατορίας του μετέφερε την έδραν και τον αυτοκρατορικόν θρόνον του εις το Βυζάντιον, το οποίον ο ίδιος ωνόμασε μετά της νέας πόλεως, την οποίαν έκτισε Νέαν Ρώμην, την οποίαν ανέθεσεν εις την προστασίαν της Υπεραγίας Θεοτόκου και την οποίαν ο λαός προς τιμήν του ωνόμασε Κωνσταντινούπολιν. Η οποία πόλις αποτελεί σήμερον την πόλιν των πόθων και ονείρων μας· και εις την οποίαν πόλιν ανεπτύχθη ο υπερχιλιετής Βυζαντινός πολιτισμός, που καθ' ολοκληρίαν ωφείλετο η κατίσχυσις αυτού του πολιτισμού εις την χριστιανικήν θρησκείαν. Ο Κωνσταντίνος και όταν ο χριστιανισμός διεσαλεύθη υπό της αιρέσεως του Αρειανισμού, συνεκάλεσε τω 325, εις την Νίκαιαν της Βιθυνίας την Α΄ Οικουμενικήν σύνοδον, η οποία συνοδικώς κατεδίκασε τον αιρεσιάρχην τούτον ο οποίος υπήρξε νέος Ιούδας δια την χριστιανικήν πίστιν.

Εις την δύσιν της επιγείου ζωής του ευρισκόμενος εδέχθη και το χριστιανικόν βάπτισμα εις την Νικομήδειαν, κατά άλλους δε εις την Ρώμην υπό τινος ιερέως ονόματι Σιλβέστρου· ολίγον αργότερον εκοιμήθη και ήνοιξε τους οφθαλμούς του εις την αιωνίαν χαράν του ουρανού· το σεπτόν λείψανόν του ετάφη εις τον υπ' αυτού ανεγερθέντα ι. ναόν των Αποστόλων εις την Κωνσταντινούπολιν· η λάρναξ η οποία περιείχε το πάνσεπτον σώμα του υπήρξε τότε «βρύσις ιαμάτων» κατά τον υμνωδόν της μνήμης του (δοξαστικόν των αποστίχων κατά τον εσπερινόν).

Εις τους ουρανούς και ο Κωνσταντίνος και η μακαρία Ελένη η μητέρα του απέλαβον τον της νίκης στέφανον και υπό της ιστορίας εκλήθη ο Κωνσταντίνος μέγας ως και υπό της εκκλησίας, η οποία εκκλησία τον τιμά επίσης ως ισαπόστολον μετά της μητέρας του και τους θεωρεί αμφοτέρους ως θεοστέπτους βασιλείς. Εις την απόλαυσιν των αγαθών της ουρανίας βασιλείας ενθυμούνται και ημάς. Και δέονται και ημείς να γίνωμεν μέτοχοι αυτής της βασιλείας και θα γίνωμεν μέτοχοι εάν και ημείς, δεν γινώμεθα απειθείς, αλλά πρόθυμοι ακόλουθοι των ουρανίων οπτασιών αι οποίαι διαφοροτρόπως παρουσιάζονται και δι' ημάς ως κλήσεις Θεού δια την σωτηρίαν μας την αληθινήν.